

Sygn. akt I ACa 759/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Krzysztof Chojnowski (spr.)
Sędziowie	:	SA Irena Ejsmont - Wiszowata SA Elżbieta Bieńkowska
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **Banku (...) w W.**

przeciwko **T. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 22 marca 2012 r. sygn. akt I C 1975/10

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanej na rzecz powoda 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.**

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) w W. wnosił o zasądzenie od pozwanej T. K. kwoty 936.032,50 złotych wraz z umownymi odsetkami w wysokości zmiennej, na zasadach określonych w regulaminie naliczanymi miesięcznie według stopy procentowej obowiązującej za dany okres w Banku, która na dzień wniesienia pozwu wynosiła 11,86% w stosunku rocznym, liczonymi od kwoty kapitału 810.000 złotych od dnia 5 października 2010 roku do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do nieruchomości gruntowej położonej w L., dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...) do kwoty 1.000.000 złotych oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazywał, że w dniu 3 marca 2006 roku na podstawie umowy kredytu odnawialnego nr 2006- (...) zmienionej aneksami nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku, nr 2 z dnia 1 sierpnia 2007 roku, nr 3 z dnia 29 lipca 2008 roku i nr 4 z dnia 1 sierpnia 2008 roku udzielił (...) Spółce Akcyjnej w B. kredytu, a jednym z jego zabezpieczeń była hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 1.000.000 złotych na nieruchomości pozwanej. Kredytobiorca nie dotrzymał warunków spłaty kredytu i dlatego pismem z dnia 22 września 2009 roku powód wypowiedział umowę kredytu, a w dniu 9 listopada 2009 roku skierował do pozwanej wezwanie do zapłaty.

Pozwana T. K. wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Wskazywała, że hipoteka nie została skutecznie ustanowiona, że wierzytelność zabezpieczona hipoteką nie istnieje ewentualnie istnieje w niższej wysokości niż dochodzona pozwem. Podnosiła też, że dłużnik hipoteczny nie odpowiada bez ograniczenia za zobowiązania dłużnika osobistego, a także, że opis żądanych odsetek uniemożliwia ich późniejszą egzekucję. W piśmie procesowym z dnia 26 kwietnia 2011 roku podniosła zarzut potrącenia wskazując, że gdyby powód powiadomił ją zgodnie ze swoim zobowiązaniem o braku spłaty kredytu, to ona mogłaby wykonać zobowiązanie za dłużnika głównego i nie obciążałaby ją odsetki za opóźnienie, a poza tym mogłaby wystąpić z roszczeniem regresowym w stosunku do kredytobiorcy, ponieważ był on wówczas jeszcze wypłacalny.

Wyrokiem z dnia 22 marca 2012 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 655.157,99 złotych z umownymi odsetkami w stosunku rocznym liczonymi od kwoty 590.000 złotych w wysokości 11,86 % poczynając od dnia 5 października 2010 roku wraz z dalszymi odsetkami umownymi wynikającymi z § 12 umowy kredytu nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku – do dnia zapłaty, zastrzegł pozwanej prawo powołania się na ograniczenie jej odpowiedzialności do nieruchomości gruntowej położonej w L., dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą oznaczoną jako (...) do kwoty 1.000.000 złotych, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 35.648,20 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że w dniu 3 sierpnia 2006 roku powód Bank (...) w W. i (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. (obecnie Spółka Akcyjna) - dalej jako Spółka (...) - podpisali umowę, mocą której powód zobowiązał się do udzielenia kredytu w odnawialnej linii kredytowej w kwocie 900.000 złotych na okres od 3 sierpnia 2006 roku do 2 sierpnia 2007 roku. Zgodnie z postanowieniami umowy każda spłata kredytu w ramach przyznanej linii kredytowej powodowała jego wielokrotne odnowienie i możliwość ponownego wykorzystania. Kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej ustalonej jako stała marża w wysokości 2,10% oraz zmiennej stawki bazowej ustalonej w oparciu o stawki WIBOR dla depozytów 3-miesięcznych z 20 dnia ostatniego miesiąca każdego kwartału (a jeżeli w tym dniu nie ma notowań to z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego ten dzień), z mocą obowiązującą od dnia 25 ostatniego miesiąca kwartału. Stawka odsetek poterminowych wynosiła dwukrotność stawki umownej. Zabezpieczeniem spłaty kredytu miała być między innymi hipoteka na nieruchomości pozwanej. Powód zobowiązał się do poinformowania dłużnika rzeczowego o każdym fakcie braku spłaty kredytu przez kredytobiorcę. W dniu 1 sierpnia 2007 roku strony umowy kredytowej zawarły aneks nr (...) do umowy, mocą którego przedłużono okres kredytowania do 31 sierpnia 2007 roku. Aneks nr (...) z tej samej daty przedłużono okres kredytowania do 31 lipca 2009 roku, z tym że w okresie od 30 sierpnia 2007 roku do 31 lipca 2009 roku kredyt miał mieć formę nieodnawialną, tzn. spłata kredytu nie umożliwiała pobrania kredytu w wysokości odpowiadającej dokonanej spłacie. W związku ze zmianą charakteru kredytu na nieodnawialny strony uzgodniły także harmonogram spłat. Aneks nr (...) z dnia 29 lipca 2008 roku zmieniono harmonogram spłat, z tym że w ten tylko sposób, że do dnia 30 września miała nastąpić spłata raty w wysokości 40.000 złotych zamiast pierwotnie ustalonej 20.000 złotych, a w dniu 31 lipca 2009 roku (ostateczna spłata) rata w kwocie 460.000 złotych zamiast pierwotnie ustalonej 480.000 złotych. Aneks nr (...) z dnia 10 września 2008 roku udzielono kredytobiorcy kredytu w dodatkowej wysokości 220.000 złotych. W tym dniu do spłaty pozostała kwota 680.000 złotych, a zatem kredyt zwiększono do pierwotnej wysokości 900.000 złotych. Zarówno kredyt w wysokości 900.000 złotych (pierwotnie), jak i dodatkowo 220.000 złotych został wypłacony kredytobiorcy.

Sąd I instancji ustalił także, że w dniu 13 lutego 2003 roku pozwana T. K. udzieliła swojemu bratu S. S. w formie aktu notarialnego pełnomocnictwa, w którym upoważniła go między innymi do obciążania ograniczonymi

prawami rzeczowymi (w tym hipotekami) dowolnych nieruchomości (stanowiących własność mocodawcy) według swobodnego i nieograniczonego uznania pełnomocnika, łącznie z dokonywaniem wszystkich czynności bankowych z tym związanych oraz z podpisywaniem odpowiednich aktów notarialnych i składaniem odpowiednich wniosków wieczystoksięgowych. W dniu 4 sierpnia 2006 roku S. S. w imieniu pozwanej złożył oświadczenie w formie aktu notarialnego o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej do sumy 1.000.000 złotych zabezpieczającej wierzytelność z umowy kredytowej z dnia 3 sierpnia 2006 roku na nieruchomości położonej w L. objętej księgą wieczystą oznaczoną obecnie (...). Hipoteka została wpisana do księgi wieczystej nieruchomości. W dniu 17 września 2007 roku S. S. złożył w zwykłej formie pisemnej w imieniu pozwanej oświadczenie o wyrażeniu zgody na zmianę treści hipoteki zgodnie z aneksem nr (...) do umowy. Na jego podstawie i na podstawie oświadczenia powoda do księgi wieczystej nieruchomości wpisane zostały zmiany w hipotece.

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że do dnia 1 września 2008 roku Spółka (...) spłaciła kredyt w kwocie 220.000 złotych, a w okresie od 1 września 2008 roku do 24 marca 2009 roku spłaciła łącznie 90.000 złotych. W dniu 25 listopada 2009 roku pozwana odebrała wezwanie do spłaty kredytu w związku z brakiem spłaty po stronie kredytobiorcy.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest tylko częściowo zasadne.

Odnosząc się do zarzutu braku skutecznego pełnomocnictwa przy obciążaniu nieruchomości pozwanej hipoteką umowną kaucyjną Sąd I instancji wskazał, że ustanowienie tej hipoteki już tylko z uwagi na wielkość wierzytelności, którą hipoteka miała zabezpieczać, było czynnością prawną przekraczającą zakres zwykłego zarządu. W takim wypadku konieczne jest pełnomocnictwo rodzajowe (art. 98 k.c.) i zdaniem Sądu Okręgowego pozwana udzieliła S. S. takiego pełnomocnictwa. Pełnomocnictwo to określa bowiem rodzaj czynności prawnej (hipoteka) oraz jej przedmiot (nieruchomości). Nie było potrzeby wskazywania w tym pełnomocnictwie konkretnej nieruchomości, wystarczające było określenie przedmiotu czynności w sposób ogólny. Pełnomocnictwo udzielone S. S. zawierało upoważnienie do obciążania ograniczonymi prawami rzeczowymi (w tym hipotekami) dowolnych nieruchomości stanowiących własność mocodawcy. Upoważnienie to miało charakter bezterminowy, a więc nie zakreślało ram czasowych jego obowiązywania w przyszłości. Dla oceny skuteczności oświadczenia woli pełnomocnika o ustanowieniu hipoteki umownej kaucyjnej na nieruchomości położonej w L. nie miał zatem większego znaczenia fakt jej nabycia przez pozwaną po dacie udzielenia pełnomocnictwa. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że złożone na podstawie udzielonego pełnomocnictwa oświadczenie S. S. z dnia 4 sierpnia 2006 roku o ustanowieniu na rzecz powoda hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 1.000.000 złotych na nieruchomości pozwanej położonej w L. jest ważne i skuteczne.

Dalej Sąd I instancji wskazał, że powód udowodnił częściowo istnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Wbrew stanowisku pozwanej uznał, że zobowiązanie zaciągnięte na podstawie umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku o kredyt odnawialny z limitem kredytowym do kwoty 900.000 złotych nie wygasło z upływem czasu, na jaki została zawarta umowa bazowa (12 miesięcy), albowiem aneksem nr (...) do tej umowy z dnia 1 sierpnia 2007 roku strony dokonały zmiany rodzaju kredytu w linii odnawialnej na kredyt obrotowy w linii nieodnawialnej ze spłatą zobowiązania w pierwotnym kształcie w okresie od 3 sierpnia 2006 roku do 29 sierpnia 2007 roku, zaś kredytu w linii nieodnawialnej - w okresie od 30 sierpnia 2007 roku do 31 lipca 2009 roku. Sąd Okręgowy nie zaakceptował twierdzeń pozwanej, że na podstawie aneksu nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku strony zaciągnęły nowe zobowiązanie w rezultacie umorzenia kredytu w linii odnawialnej, a zatem doszło do odnowienia (nowacji) długu w rozumieniu art. 506 k.c. W ocenie Sądu strony na podstawie tego aneksu dokonały jedynie przedłużenia okresu obowiązywania łączącego je stosunku zobowiązaniowego i modyfikacji sposobu świadczenia przez zmianę rodzaju udzielonego kredytu i wynikających z tego warunków jego spłaty. Zróżnicowanie terminów spłaty zaciągniętego kredytu było skutkiem ustalonej przez strony prolongaty spłaty kredytu i zmiany jego charakteru z odnawialnego na kredyt obrotowy w linii nieodnawialnej. Treść porozumienia z dnia 1 sierpnia 2007 roku nie wskazuje, aby strony złożyły co najmniej w sposób dorozumiany zgodne oświadczenia o umorzeniu kredytu odnawialnego i ustanowieniu nowego zobowiązania - zaciągnięciu kolejnego kredytu, z tym że o charakterze kredytu nieodnawialnego. Zamiarem stron była kontynuacja

zobowiązania ukształtowanego na podstawie umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku z zastrzeżeniem zmian zasad spłaty tego świadczenia przez kredytobiorcę.

Sąd I instancji przyjął również, że postanowienia aneksu nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku w zakresie przedłużenia spłaty kredytu i możliwości zaspokojenia się powoda z zabezpieczonej hipoteką umowną kaucyjną nieruchomości były skuteczne w stosunku do pozwanej jako dłużnika rzeczowego. Sąd ten nie przychylił się do stanowiska pozwanej, że z uwagi na fakt ustanowienia hipoteki umownej kaucyjnej w formie aktu notarialnego, zgoda pełnomocnika pozwanej na przedłużenie jej odpowiedzialności o czas, w którym miał być spłacony kredyt obrotowy w linii nieodnawialnej, wymagała formy aktu notarialnego stosownie do postanowień art. 77 § 1 k.c. Wskazał, że art. 77 § 1 k.c. co do zasady należy stosować do zmiany ograniczonych praw rzeczowych, ale przy uwzględnieniu szczególnych zasad ustanawiania i zmiany ich treści na podstawie art. 245 k.c. i art. 248 k.c. Przepis art. 248 § 1 k.c. nie wymaga żadnej formy dla umowy o zmianę treści ograniczonego prawa rzeczowego. Z art. 31 ust. 1 ustawy księgach wieczystych i hipotece wynika jednak, że gdy prawo jest wpisane do księgi wieczystej, wpis może być dokonany na podstawie dokumentu z podpisem notarialnie poświadczonym. Charakter normy szczególnej w stosunku do tego przepisu ma art. 95 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe, co potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 czerwca 2007 roku (III CZP 50/07, OSNC 2008/7-8/83) stwierdzając, że dokumenty wymienione w art. 95 ust. 1 Prawa bankowego stanowią samodzielną podstawę wpisu hipoteki bankowej, bez konieczności zachowania formy przewidzianej w art. 31 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Zgodnie z art. 95 ust. 1 Prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym w dacie złożenia oświadczenia, a więc ustalonym przez art. 1 pkt 59 ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2004 roku, Nr 91, poz. 870) zmieniającej tę ustawę z dniem 1 maja 2004 roku, księgi rachunkowe banków, wyciągi z tych ksiąg podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzone pieczęcią banku oraz wszelkie wystawione w ten sposób oświadczenia zawierające zobowiązania, zwolnienie z zobowiązań, zrzeczenie się praw lub pokwitowanie odbioru należności oraz stwierdzające udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, ich wysokość, zasady oprocentowania, warunki spłaty, przeniesienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką lub zastawem rejestrowym, mają moc prawną dokumentów urzędowych oraz stanowią podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i rejestrach publicznych. Przepis art. 95 ust. 3 Prawa bankowego stanowi natomiast, że dokumenty te są podstawą wpisu hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej własność dłużnika lub innej osoby ustanawiającej hipotekę na rzecz banku w celu zabezpieczenia wierzytelności dłużnika banku. Takiego waloru nie można przyznać oświadczeniu właściciela nieruchomości o ustanowieniu lub zmianie treści hipoteki, o którym mowa w art. 95 ust. 4 i 5 Prawa bankowego. Ustawa wymaga jednak, aby było ono złożone jedynie w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

W ocenie Sądu Okręgowego powód wykazał, że pozwana ponosi odpowiedzialność rzeczową za zobowiązanie kredytobiorcy zmienione na podstawie aneksu nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku. Przedstawił bowiem oświadczenie powoda z dnia 17 września 2007 roku, które zawierało elementy nadające mu charakter dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 95 ust. 1 Prawa bankowego. Oświadczenie to potwierdzało zawarcie przez powoda i Spółkę (...) aneksu nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku i wynikające z niego warunki spłaty zobowiązania kredytowego oraz zabezpieczenie go hipoteką kaucyjną do kwoty 1.000.000 złotych ustanowionej na nieruchomości należącej do pozwanej położonej w L.. Powód przedłożył również oświadczenie pełnomocnika pozwanej złożone w formie przewidzianej w art. 95 ust. 3 Prawa bankowego o wyrażeniu zgody na zmianę treści wpisu hipoteki umownej kaucyjnej w dziale IV KW (...) w ten sposób, że z dniem 30 sierpnia 2007 roku kredyt obrotowy udzielony umową nr (...) jest kredytem w nieodnawialnej linii kredytowej z terminem jego spłaty do dnia 31 lipca 2009 roku. Na podstawie tych dokumentów został dokonany wpis zmiany treści hipoteki, co potwierdza zawiadomienie o wpisie z 25 września 2009 roku.

W ocenie Sądu I instancji warunki te nie zostały spełnione przy zawieraniu przez strony aneksu nr (...) i aneksu nr (...) z dnia 10 września 2008 roku, na mocy którego powód na wniosek kredytobiorcy zwiększył kwotę kredytu obrotowego nieodnawialnego o sumę 220.000 złotych. Powód nie przedłożył bowiem dokumentów odpowiadających wymogom art. 95 Prawa bankowego, z których wynikałoby, że pełnomocnik pozwanej wyraził zgodę na kolejną zmianę treści hipoteki i przyjęcie przez pozwaną odpowiedzialności rzeczowej za to zobowiązanie. Okoliczności tej nie potwierdził S. S., który przyznał jedynie, że „podpisał umowę główną i jeden aneks”, co w świetle przedstawionych przez powoda

dokumentów wskazuje, że w istocie złożył w imieniu pozwanej oświadczenie o ustanowieniu hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 1.000.000 złotych i objęciu zabezpieczeniem rzeczowym kwoty kredytu w linii nieodnawialnej udzielonego na okres wskazany w aneksie nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku. Świadek ten po okazaniu mu aneksu nr (...) do umowy z dnia 10 września 2008 roku zaprzeczył, aby wyraził zgodę na zwiększenie odpowiedzialności rzeczowej pozwanej o kwotę kredytu udzielonego kredytobiorcy w kolejnej transzy w wysokości 220.000 złotych.

Sąd Okręgowy zaznaczył przy tym, że gdyby jednak przyjąć, iż niezachowanie formy aktu notarialnego przy złożeniu przez pełnomocnika pozwanej oświadczenia o zmianie treści hipoteki kaucyjnej w związku z zawarciem aneksu nr (...) do umowy skutkowało nieważnością tego oświadczenia, to obowiązywałyby wyłącznie zapisy umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku. W tej sytuacji kredytobiorca byłby zobowiązany do spłaty zadłużenia kredytowego w wysokości 900.000 złotych z należnymi odsetkami umownymi najpóźniej z dniem 31 sierpnia 2007 roku. Dochodzona przez powoda wierzytelność byłaby zatem wyższa, a w konsekwencji odpowiedzialność rzeczowa pozwanej w granicach udzielonego zabezpieczenia uległaby zwiększeniu.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił zgłoszonego przez pozwaną zarzutu potrącenia wierzytelności w wysokości 936.033 złotych z tytułu poniesionej przez nią szkody na skutek braku zawiadomienia jej przez powoda o zaległościach kredytobiorcy w spłacie kredytu, z wierzytelnością powoda dochodzoną w niniejszej sprawie. Podkreślił, że powód na podstawie art. 76 a Prawa bankowego był zobowiązany niezwłocznie powiadomić, w sposób określony w umowie, osoby będące dłużnikami powoda z tytułu zabezpieczenia kredytu, jeżeli kredytobiorca opóźnia się z jego spłatą. Obowiązek ten został również wyartykułowany w § 9 umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku. Harmonogram spłat kredytu w linii nieodnawialnej i wykaz spłat tego zobowiązania wskazuje, że kredytobiorca nie uiścił odsetek umownych od zadłużenia niewymagalnego w wysokości 480.000 złotych za okres od 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku, a od 1 lipca 2009 roku zaprzestał wywiązywania się z obowiązku terminowej spłaty zadłużenia kredytowego, które w tej dacie wynosiło 590.000 złotych. W tych okolicznościach powód powinien niezwłocznie zawiadomić pozwaną o zaistniałym opóźnieniu w spłacie kredytu przez kredytobiorcę. Tymczasem dopiero w dniu 9 listopada 2009 roku wystosował do niej wezwanie do zapłaty, które zostało jej doręczone w dniu 25 listopada 2009 roku. Naruszenie obowiązku wierzyciela polegające na opóźnieniu zawiadomienia dłużnika rzeczowego o stanie opóźnienia dłużnika głównego mogło rodzić jego odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 471 k.c. W ocenie Sądu Okręgowego pozwanej nie przysługuje jednak w stosunku do powoda wierzytelność z tytułu poniesionej przez nią szkody wskutek opóźnienia powoda w zawiadomieniu o zaległościach kredytowych. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2005 roku (V CK 301/05, Lex nr 159692) Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwana mogłaby zgłosić skuteczny zarzut potrącenia wierzytelności z tytułu wyrządzonej szkody z wierzytelnością powoda, gdyby rzeczywiście pokryła zaistniałą zaległość w spłacie zobowiązania, co jednak nie nastąpiło. Dopiero z tą chwilą doznałaby bowiem uszczerbku w dobrach majątkowych w wyniku zaspokojenia wierzyciela w związku z zawnionym wobec niej opóźnieniem w zawiadomieniu o spłacie kredytu.

W konsekwencji Sąd I instancji przyjął, że pozwana ponosi odpowiedzialność rzeczową za spłatę kredytu udzielonego na mocy umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku zmienionej aneksami nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku. Strony w pismach procesowych przyznały zgodnie, że na dzień podpisania aneksu nr (...) z dnia 10 września 2008 roku kwota kapitału z tego tytułu należnego do spłaty wynosiła 680.000 złotych, który po wpłacie przez kredytobiorcę kwoty 90.000 złotych uległ zmniejszeniu do kwoty 590.000 złotych. Okoliczność tę potwierdza przedstawiony przez powódkę harmonogram spłat kredytu w linii nieodnawialnej w wysokości 900.000 złotych. Wynika z niego, że w okresie od 31 sierpnia 2007 roku do 1 września 2008 roku kredytobiorca spłacił łącznie kwotę 220.000 złotych, a więc do spłaty pozostała kwota 680.000 złotych. W okresie od 30 września 2008 roku do 1 lipca 2009 roku spłacił łącznie 90.000 złotych kapitału, a więc jego zadłużenie z tego tytułu wyniosło ostatecznie 590.000 złotych.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i postanowień umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku powód mógł żądać odsetek umownych za opóźnienie. Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej w wysokości wynoszącej w dniu zawarcia umowy 6,26 % w stosunku rocznym, składającej się ze stałej marży w wysokości 2,10 % punktów procentowych oraz zmiennej stawki bazowej ustalanej w oparciu o stawkę WIBOR dla depozytów 3-miesięcznych z 20 lub (jeżeli w danym dniu

nie ma notowania) z ostatniego dnia roboczego przed tą datą w ostatnim miesiącu każdego kwartału kalendarzowego, z zastosowaniem do odsetek naliczanych począwszy od 25 dnia tego miesiąca, wynoszącej w dniu zawarcia umowy (...) punktów procentowych. Stosownie zaś do § 8 ust. 1 i 2 umowy niespłacenie przez kredytobiorcę kredytu w umownym terminie płatności lub spłacenie go w niepełnej wysokości powodowało, że w następnym dniu roboczym niespłacona kwota kredytu stawała się zadłużeniem przeterminowanym. Za każdy dzień utrzymywania się zadłużenia przeterminowanego miały być pobierane odsetki w wysokości zmiennej stanowiącej dwukrotność oprocentowania umownego ustalonego zgodnie z § 12 ust. 1 i wynoszącej na dzień podpisania umowy 12,52 % w stosunku rocznym. W świetle § 13 ust. 2 i 3 umowy odsetki od wykorzystanego kredytu naliczane były od aktualnego zadłużenia i podlegały spłacie w terminie do 30 każdego miesiąca w okresie kredytowania, począwszy od sierpnia 2006 roku. Odsetki od wykorzystanego kredytu miały być naliczane od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego jego spłatę. Przepisy te miały odpowiednio zastosowanie do odsetek poteterminowych (§ 8 ust. 2 umowy). Kredytobiorca nie uiścił odsetek umownych od zadłużenia niewymagalnego w wysokości 480.000 złotych za okres od dnia 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku. Odsetki umowne za ten okres wynosiły 6,72%, co obejmuje stałą marżę w wysokości 2,10 % i stawkę WIBOR w wysokości 4,62 % obowiązującą w dniu 20 czerwca 2009 roku, co po ich skapitalizowaniu daje kwotę 2.739,55 złotych. W ocenie Sądu odsetki poteterminowe z tytułu zadłużenia przeterminowanego w wysokości 590.000 złotych nie mogły być naliczane, jak przyjął powód, od dnia 1 lipca 2007 roku. Pozwana została zawiadomiona o zaległości w dniu 25 listopada 2009 roku, a zatem stosownie do postanowień art. 481 § 1 k.c. popadła w stan opóźnienia wobec powoda najwcześniej od dnia 26 listopada 2009 roku i od tej daty mogła być obciążona obowiązkiem spłaty odsetek poteterminowych od kwoty 590.000 złotych. Wysokość tych odsetek za okres: od 26 listopada 2009 roku do 24 grudnia 2009 roku wynosiła 12,56 % - 2 x (stała marża 2,1 % + stawka WIBOR 4,18 % z 20 września 2009 roku), które po skapitalizowaniu wyniosły 5.887,72 złotych; od 25 grudnia 2009 roku do 24 marca 2010 roku wynosiła 12,68 % - 2 x (stała marża 2,1 % + stawka WIBOR 4,24 % z 20 grudnia 2009 roku), które po skapitalizowaniu wyniosły 18.446,79 złotych; od 25 marca 2010 roku do 24 czerwca 2010 roku wynosiła 12,44 % - 2 x (stała marża 2,1 % + stawka WIBOR 4,12 % z 20 marca 2010 roku), które po skapitalizowaniu wyniosły 18.499,81 złotych; od 25 czerwca 2010 roku do 24 września 2010 roku wynosiła 11,88 % - 2 x (stała marża 2,1 % + stawka WIBOR 3,84 % z 20 czerwca 2010 roku), które po skapitalizowaniu wyniosły 17.667,02 złotych; od 25 września 2010 roku do 4 października 2010 roku wynosiła 11,86 % - 2 x (stała marża 2,1 % + stawka WIBOR 3,83 % z 20 września 2010 roku), które po skapitalizowaniu wyniosły 1.917,10 złotych.

Sąd I instancji mając na uwadze postanowienia art. 481 § 1 i 2 k.c., § 5 ust. 1 pkt 2, § 9 ust. 1, § 10, § 12 ust. 1 w zw. z § 13 ust. 1 i 2 w zw. z § 8 ust. 2 umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku i postanowienia aneksu nr (...) do tej umowy z dnia 1 sierpnia 2007 roku zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 655.157,99 złotych obejmującą kapitał z tytułu udzielonego kredytu w wysokości 590.000 złotych i skapitalizowane umowne odsetki od kwoty 480.000 złotych oraz poteterminowe odsetki umowne od kwoty 590.000 złotych za okres od 26 listopada 2009 roku do 4 października 2010 roku. Zgodnie z żądaniem powoda od dnia 5 października 2010 roku Sąd Okręgowy wskazał, że zasądził od kwoty 655.157,99 złotych dalsze odsetki poteterminowe, które powinny być naliczane według zasad przewidzianych w § 12 ust. 1 umowy z dnia 3 sierpnia 2006 roku. Sposób naliczenia należnych odsetek nie stoi w sprzeczności z bezwzględnie obowiązującą normą art. 482 § 1 k.c., zgodnie z którą od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa. Dopuszczalne jest natomiast doliczanie skapitalizowanych odsetek do dłuższej sumy i oprocentowanie całości na nowo.

Sąd I instancji zaznaczył, że odpowiedzialność pozwanej za spłatę tego zadłużenia wynika z art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Granice odpowiedzialności pozwanej zakreślają art. 102 i 104 tej ustawy obowiązujące w czasie złożenia oświadczenia o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej i dokonania jej wpisu do księgi wieczystej. Zostały one uchylone przez art. 1 pkt 26 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 roku o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 roku, Nr 131, poz. 1075) z dniem 20 lutego 2011 roku. Zgodnie jednak z zasadą tempus regit actum, która ma zastosowanie na płaszczyźnie przepisów intertemporalnych, czynność prawną należy oceniać według przepisów obowiązujących w dacie jej dokonania. Jednocześnie Sąd Okręgowy zastrzegł, że odpowiedzialność pozwanej jako dłużnika rzeczowego na podstawie oświadczenia o ustanowieniu

hipoteki kaucyjnej ogranicza się do kwoty 1.000.000 złotych i może być egzekwowana jedynie z nieruchomości zabezpieczonej tą hipoteką.

O kosztach procesu Sąd I instancji rozstrzygnął na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., mając na uwadze wygraną powoda w 70%.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła pozwana zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach procesu i zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego:

1) art. 6 k.c. poprzez jego niezastosowanie, to jest przyjęcie, że na powodzie nie ciąży obowiązek wykazania zasadności i wysokości zobowiązania kredytobiorcy, które ewentualnie zabezpieczyła pozwana;

2) art. 102 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego niewłaściwą wykładnię, to jest przyjęcie, że zabezpieczenie nie dotyczy wierzytelności z konkretnego zaakceptowanego przez zabezpieczającego stosunku prawnego i nie zbadanie, czy pozwana zabezpieczyła wierzytelność ze stosunku wskazanego przez powoda, na podstawie którego została wyliczona wierzytelność dochodzona pozwem;

3) art. 98 k.c. poprzez przyjęcie, że pełnomocnictwo rodzajowe może nie wskazywać konkretnej nieruchomości;

4) naruszenie art. 361 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że samo zobowiązanie do wypłaty odszkodowania, którego nie można odzyskać na skutek działań drugiej strony, nie stanowi szkody;

II. naruszenie prawa procesowego:

5) art. 233 k.p.c. poprzez sprzeczne z zasadami logiki przyjęcie, że powód udowodnił zasadność i wysokość należności, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, w jaki sposób Sąd I instancji ustalił, jaka kwota kredytu i kiedy została wypłacona, jaka część należności głównej z kredytu została spłacona, ile pozostało do zapłaty i jaka część odsetek została uiszczona;

6) art. 233 k.p.c. poprzez sprzeczne z zasadami logiki przyjęcie, że kredyt zgodnie z umową został wypłacony kredytobiorcy, pomimo że ze zgromadzonego w sprawie materiału wynika, że powód domaga się zapłaty z tytułu pokrycia wypłat na rzecz kredytobiorcy nie objętych umową kredytową;

7) art. 233 k.p.c. poprzez sprzeczne z zasadami logiki przyjęcie, że pozwana zabezpieczyła spłatę kredytu na warunkach określonych w załączonej umowie kredytowej;

8) art. 233 k.p.c. poprzez sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania przyjęcie, że pełnomocnictwo obejmowało nieruchomość, która nie stanowiła w całości własności pozwanej w chwili udzielenia pełnomocnictwa, pomimo że w pełnomocnictwie wyraźnie zastrzeżono, że dotyczy nieruchomości - będących własnością pozwanej w chwili udzielenia pełnomocnictwa;

9) art. 95 prawa bankowego poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że dołączone przez powódkę dokumenty księgowe mają moc dokumentów urzędowych podczas gdy przepis ten został uchylony orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2011 roku;

10) art. 328 k.p.c. poprzez nieustosunkowanie się do wszystkich zarzutów podniesionych przez pozwaną w tym zarzutów, że: a) powód nie przedstawił wyliczenia wierzytelności pozwalającego na jej weryfikację; b) powód nie wykazał, że pozwana zaakceptowała umowę o treści przedłożonej przez pozwaną; c) dowody wypłaty na rzecz (...) Spółki Akcyjnej wskazują, że powód dokonał na jej rzecz wypłat z innego tytułu niż ewentualnie zabezpieczona przez pozwaną umowa kredytowa;

11) art. 227 k.p.c. poprzez niedopuszczenie dowodu mającego istotne znaczenie w sprawie, to jest dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia od kiedy (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, a następnie (...) Spółka Akcyjna utraciła możliwość zapłaty (wyegzekwowania od niej przymusowo) kwoty 936.033 złotych.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje w tym kosztów zastępstwa procesowego zgodnie z przedłożonym rachunkiem.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe, zgodne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne. W zasadniczej części na aprobatę zasługują też wyprowadzone na podstawie tych ustaleń wnioski i ocena prawna.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu obrazy art. 328 § 2 k.p.c. (o który zapewne chodziło skarżącej) przypomnieć należy, że według tego przepisu uzasadnienie powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Przepis ten nie nakłada na sąd obowiązku odnoszenia się do wszystkich twierdzeń podnoszonych przez strony w toku procesu. Strona może powołać się na zarzut wadliwego sporządzenia uzasadnienia i zarzut taki można ocenić jako zasadny, gdy z powodu braku w uzasadnieniu elementów wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli instancyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 roku, III CKN 460/98, OSNC 2000/5/100 oraz z dnia 26 lipca 2007 roku, V CSK 115/2007 Monitor Prawniczy 2007/17 str. 930). Ponadto zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. byłby skuteczny tylko wtedy, gdyby skarżący wykazał, że wadliwości uzasadnienia miały wpływ na wynik sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 roku, I PKN 97/97, OSNAPiUS 1998/4/121). Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie wymagane przez ustawodawcę elementy i pozwala na poddanie go kontroli instancyjnej. Nie było zatem podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Pozbawiony uzasadnionych podstaw okazał się także zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów. Ocenę dowodów stanowiącą istotny korelat ustaleń stanu faktycznego, można skutecznie podważyć w apelacji tylko wówczas, gdyby w świetle dyrektyw płynących z art. 233 § 1 k.p.c. okazała się rażąco wadliwa, albo w sposób oczywisty błędna. Tego o ocenie dowodów przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy powiedzieć nie można; przeciwnie, ujawnione dowody zostały ocenione w granicach przyznanej organowi orzekającemu swobody, bez naruszenia, zwłaszcza rażącego, zasad logiki i doświadczenia życiowego.

Przede wszystkim Sąd I instancji nie naruszył zasad logiki przyjmując, że na podstawie pełnomocnictwa z dnia 13 lutego 2003 roku pozwana upoważniła swojego brata S. S. do obciążania ograniczonymi prawami rzeczowymi (w tym hipotekami) nie tylko nieruchomości stanowiących własność mocodawczyni w chwili udzielenia tego pełnomocnictwa, ale także nieruchomości, które pozwana nabyła po tej dacie. W pełnomocnictwie tym wyraźnie wskazano, że T. K. upoważnia swojego brata S. S. m.in. do obciążania ograniczonymi prawami rzeczowymi (w tym hipotekami) dowolnych nieruchomości (stanowiących własność mocodawcy) według swobodnego i nieograniczonego uznania pełnomocnika, łącznie z dokonywaniem wszystkich czynności bankowych z tym związanych oraz z podpisywaniem odpowiednich aktów notarialnych i składaniem odpowiednich wniosków wieczystoksięgowych (k. 74). Przy takiej treści pełnomocnictwa nieuprawniony jest wniosek, że upoważnienie S. S. do obciążania ograniczonymi prawami rzeczowymi (w tym hipotekami) dotyczyło tylko nieruchomości stanowiących własność pozwanej w chwili udzielenia pełnomocnictwa.

Ustosunkowując się w tym miejscu do zarzutu naruszenia art. 98 k.c. należy zgodzić się z Sądem I instancji, że wymóg określenia przedmiotu czynności w pełnomocnictwie rodzajowym jest spełniony gdy przedmiot ten jest określony w sposób ogólny (np. nieruchomości). Ś. oznaczony przedmiot (np. konkretną nieruchomość) powinno określać pełnomocnictwo szczególne, dla dokonania poszczególnych czynności. Pełnomocnictwo, jakiego udzieliła pozwana S. S. określało rodzaj czynności (obciążanie ograniczonymi prawami rzeczowymi, w tym hipotekami), a także przedmiot tych czynności (nieruchomości). Pełnomocnictwo to jest zatem pełnomocnictwem rodzajowym. Tym samym S. S. ustanowił na nieruchomości pozwanej hipotekę kaucyjną do sumy najwyższej 1.000.000 złotych na rzecz powoda ze skutkiem dla pozwanej (art. 95 § 2 k.c.).

W świetle art. 102 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (j. t. Dz. U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 lutego 2011 roku, hipoteka kaucyjna może zabezpieczać wierzytelności o wysokości nieustalonej, ale istniejące lub mogące powstać z określonego stosunku prawnego.

Ustanowiona na nieruchomości pozwanej hipoteka kaucyjna do sumy najwyższej 1.000.000 złotych zabezpieczała wierzytelności powoda wobec Spółki (...) z określonego stosunku prawnego, a mianowicie z umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...), dołączonych do pozwu w niniejszej sprawie. Tego, iż ustanowiona na nieruchomości pozwanej hipoteka kaucyjna nie zabezpieczała wierzytelności powoda wobec Spółki (...) wynikających z przedłożonej przez powoda umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...), także przedłożonego przez powoda, nie sposób wyprowadzić z faktu nie podpisania tej umowy i tego aneksu przez pozwaną, czy jej pełnomocnika S. S.. Nie ma bowiem wymogu, aby osoba, która zabezpiecza spłatę udzielonego kredytu podpisywała się pod umową kredytu, czy też aneksami zmieniającymi tę umowę.

W oświadczeniu S. S. z dnia 4 sierpnia 2006 roku o ustanowieniu na nieruchomości pozwanej hipoteki kaucyjnej do sumy najwyższej 1.000.000 złotych na rzecz powoda wyraźnie wskazano, że hipoteka ta ma na celu zabezpieczenie wierzytelności powoda z tytułu udzielonego Spółce (...) kredytu obrotowego złotowego w odnawialnej linii kredytowej, zgodnie z przedłożoną umową kredytu nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku. Hipoteka ta została wpisana do księgi wieczystej nieruchomości pozwanej. Aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku zmieniono umowę kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...) w ten sposób, że przedłużono okres kredytowania do 31 lipca 2009 roku, przy czym w okresie od 30 sierpnia 2007 roku do 31 lipca 2009 roku kredyt miał mieć formę nieodnawialną. Zmiana powyższa, jak trafnie uznał Sąd I instancji i czego nie kwestionowała skarżąca w apelacji, nie stanowiła odnowienia długu w rozumieniu art. 506 k.c. Zmiana ta wymagała zgody pozwanej, skoro zwiększała jej odpowiedzialność, ale pozwana wyraziła taką zgodę. Oświadczeniem z dnia 17 września 2007 roku S. S. wyraził przeciwieństwo zgodę na zmianę treści wpisu hipoteki umownej kaucyjnej w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości pozwanej w ten sposób, że z dniem 30 sierpnia 2007 roku kredyt obrotowy udzielony przez powoda Spółce (...) umową z dnia 3 sierpnia 2006 roku nr 2006- (...) jest kredytem w nieodnawialnej linii kredytowej z terminem jego spłaty do dnia 31 lipca 2009 roku. Zmiana hipoteki również została wpisana w księdze wieczystej nieruchomości pozwanej.

Skarżąca nie zdołała zatem podważyć tego, że ustanowiona na jej nieruchomości hipoteka kaucyjna zabezpieczała wierzytelności powoda wobec Spółki (...) wynikające z dołączonej do pozwu umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...).

Nie sposób podzielić także zarzutu skarżącej, że powód wypłacił (...) Spółce (...) niezgodnie z umową kredytu nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku. W § 1 ust. 2 tej umowy wskazano, że kredyt udzielony przez powoda Spółce (...) jest przeznaczony na sfinansowanie bieżącej działalności (zakup węgla kamiennego). Z zapisu tego nie można wyprowadzić wniosku, że kredyt udzielony przez powoda Spółce (...) miał być przeznaczony na zakup węgla kamiennego, ale zapis ten należy rozumieć w ten sposób, że z kredytu udzielonego Spółce (...) miała być sfinansowana bieżąca działalność tej spółki, także w zakresie zakupu węgla kamiennego. Powód nie musiał wykazywać, że środki

uzyskane na podstawie umowy nr (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku Spółka (...) przeznaczyła na zakup węgla kamiennego. Niezależnie od tego należy wskazać, że z przedłożonych przez powoda faktur w języku rosyjskim wynika, że Spółka (...) nabyła węgiel i na podstawie tych faktur powód wypłacił tej spółce dwie transze kredytu w dniu 7 sierpnia 2006 roku (k. 109-128) i w dniu 17 sierpnia 2006 roku (k. 129-152). Z kolei powoływanie się przez pozwaną na fakt wypłacenia przez powoda Spółce (...) środków na podstawie faktur z tytułu nabycia przez tę spółkę (...) - (...) samo ogrzewanie, węzła cieplnego – kościół B., instalacji solarnej 10 kolektorów słonecznych (...) + stelaże dachowe, instalacji solarnej 29 sztuk kolektorów słonecznych (...) jest nieuzasadnione także z tego względu, że środki te zostały wypłacone na podstawie aneksu nr (...) z dnia 10 września 2008 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...), a Sąd Okręgowy przyjął, że pozwana nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania Spółki (...) na podstawie tego aneksu.

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, powód stosownie do art. 6 k.c. udowodnił istnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką kaucyjną na nieruchomości pozwanej.

W tym miejscu należy wskazać, że skoro Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 15 marca 2011 roku (P 7/09) uznał, że art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 czerwca 2009 roku o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), w związku z art. 244 § 1 i art. 252 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), w części, w jakiej nadaje moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 zdanie pierwsze i art. 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, to przepis ten, we wskazanej części nie ma zastosowania wobec pozwanej, która jest konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c. Podkreślenia przy tym wymaga, że ocenie Trybunału Konstytucyjnego podlegała tylko część art. 95 ust. 1 Prawa bankowego dotycząca nadania mocy prawnej dokumentów urzędowych księgom rachunkowym banków oraz wyciągom sporządzonym na podstawie tych ksiąg w postępowaniu dowodowym w sprawach cywilnych, prowadzonych wobec konsumenta, gdy znajdują do nich zastosowanie art. 244 § 1 i art. 252 k.p.c. Wskazane w art. 95 ust. 1 Prawa bankowego inne rodzaje oświadczeń i pokwitowań wystawianych przez banki w zakresie praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych oraz ustanowionych na rzecz banku zabezpieczeń nie tracą mocy prawnej dokumentów urzędowych i znaczenia, jakie nadaje takim dokumentom ustawodawca w poszczególnych dziedzinach prawa.

Sąd I instancji nie stosował art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe, w części, w jakiej nadaje on moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych. Nie opierał się na domniemaniu istnienia okoliczności wynikających z wyciągów z ksiąg bankowych, ale w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, aneksu nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...) wraz z harmonogramem spłat, dokumentów księgowych i wykazu spłat kredytu przyjął, że powód w części wykazał wierzytelność z umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...).

Bankowe noty memoriałowe (obciążeniowe) z dnia 7 sierpnia 2008 roku (k. 109) i z dnia 17 sierpnia 2008 roku (k. 129) potwierdzają, że powód wypłacił Spółce (...) łączną kwotę 900.000 złotych. Okoliczność ta znajduje potwierdzenie także w podpisanym przez dyrektora i zastępcę dyrektora oddziału powoda wykazie wypłat transz kredytu nr 2006- (...) (k. 72). Z kolei z harmonogramu spłat kredytu nr 2006- (...) podpisanego przez dyrektora i zastępcę dyrektora oddziału powoda (k. 71) wynika, że od 31 sierpnia 2007 roku do 1 września 2008 roku Spółka (...) spłaciła kapitał w kwocie 220.000 złotych, a od 30 września 2008 roku do 1 lipca 2009 roku - w kwocie 90.000 złotych. Tym samym z umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku,

zmienionej aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...) pozostał do spłaty kapitał w kwocie 590.000 złotych.

Według umowy kredytu nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej w wysokości wynoszącej w dniu zawarcia umowy 6,26 % w stosunku rocznym, składającej się ze stałej marży w wysokości 2,10 % punktów procentowych oraz zmiennej stawki bazowej ustalanej w oparciu o stawkę WIBOR dla depozytów 3-miesięcznych z 20 lub (jeżeli w danym dniu nie ma notowania) z ostatniego dnia roboczego przed tą datą w ostatnim miesiącu każdego kwartału kalendarzowego, z zastosowaniem do odsetek naliczanych począwszy od 25 dnia tego miesiąca, wynoszącej w dniu zawarcia umowy (...) punktów procentowych (§ 12 ust. 1 umowy). Niespłnienie przez kredytobiorcę kredytu w umownym terminie płatności lub spłnienie go w niepełnej wysokości powodowało, że w następnym dniu roboczym niespłacona kwota kredytu stawała się zadłużeniem przeterminowanym. Za każdy dzień utrzymywania się zadłużenia przeterminowanego miały być pobierane odsetki w wysokości zmiennej stanowiącej dwukrotność oprocentowania umownego ustalonego zgodnie z § 12 ust. 1 i wynoszącej na dzień podpisania umowy 12,52 % w stosunku rocznym, postanowienia § 13 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio (§ 8 ust. 1 i 2 umowy). Odsetki od wykorzystanego kredytu naliczane były od aktualnego zadłużenia i podlegały spłaceniu w terminie do 30 każdego miesiąca w okresie kredytowania, począwszy od sierpnia 2006 roku (§ 13 ust. 1 umowy). Odsetki od wykorzystanego kredytu miały być naliczane od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego jego spłatę (§ 13 ust. 2 umowy). Przy naliczaniu odsetek przyjmuje się każdy miesiąc po 30 dni, a rok obrachunkowy 360 dni (§ 13 ust. 3 umowy).

Skoro Spółka (...) nie uiściła odsetek umownych od zadłużenia niewymagalnego w kwocie 480.000 złotych za okres od 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku, a od 1 lipca 2009 roku zaprzestała wywiązywać się z obowiązku terminowej spłaty zadłużenia kredytowego, jak wynika z harmonogramu spłat kredytu, załączonego do aneksu nr (...) do umowy kredytu nr 2006- (...) (k. 19) i harmonogramu spłat kredytu nr 2006- (...) podpisanego przez dyrektora i zastępcę dyrektora oddziału powoda (k. 71), to w świetle powołanych wyżej postanowień umowy kredytu nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku powód miał wobec Spółki (...) wierzytelność o odsetki umowne od zadłużenia niewymagalnego w kwocie 480.000 złotych za okres od dnia 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku, a także wierzytelność o odsetki poterinowe z tytułu zadłużenia przeterminowanego od 1 lipca 2009 roku.

Z art. 104 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (j. t. Dz. U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 lutego 2011 roku, wynika, że hipoteka kaucyjna zabezpiecza odsetki oraz koszty postępowania mieszczące się w sumie wymienionej we wpisie hipoteki. Ustanowiona na nieruchomości pozwanej hipoteka kaucyjna do sumy najwyższej 1.000.000 złotych na rzecz powoda zabezpieczała zatem tak odsetki umowne od zadłużenia niewymagalnego, jak i odsetki poterinowe z tytułu zadłużenia przeterminowanego wynikające z umowy kredytu obrotowego złotowego w nieodnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, zmienionej aneksem nr (...) z dnia 1 sierpnia 2007 roku do umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...).

Co do zasady powód mógł zatem domagać się od pozwanej odsetek umownych od zadłużenia niewymagalnego w kwocie 480.000 złotych za okres od dnia 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku, a także odsetek poterinowych z tytułu zadłużenia przeterminowanego w kwocie 590.000 złotych od 1 lipca 2009 roku.

Powód jednak, wbrew § 9 umowy z kredytu obrotowego złotowego w odnawialnej linii kredytowej nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku nie zawiadomił pozwanej listem poleconym o niespłaceniu raty kredytu i/lub odsetek w terminie wynikającym z umowy lub spłaceniu ich w niepełnej wysokości, w ciągu 10 dni, od daty powstania zaległości. Pomimo bowiem, że Spółka (...) nie uiściła odsetek umownych od zadłużenia niewymagalnego za okres od 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku, a od 1 lipca 2009 roku zaprzestała wywiązywać się z obowiązku terminowej spłaty zadłużenia kredytowego powód dopiero w piśmie z dnia 9 listopada 2009 roku wezwał pozwaną do zapłaty, które to wezwanie pozwana otrzymała w dniu 25 listopada 2009 roku. W tej sytuacji odsetki, których ciężar będzie musiała ponieść pozwana za okres od chwili, w której powód powinien dokonać zawiadomienia, do chwili, w której

zawiadomienia tego dokonał, stanowią szkodę pozwanej. Sąd I instancji uwzględnił jednak tę szkodę, skoro obciążył pozwaną odsetkami poterminowymi od kwoty 590.000 złotych dopiero od dnia 26 listopada 2009 roku.

Zgodzić się należy jednak z Sądem Okręgowym, że pomiędzy zaniechaniem powoda, a wskazywaną przez pozwaną szkodą w postaci kwoty, którą będzie musiała zapłacić na rzecz powoda zamiast Spółki (...), a którą odzyskałaby od tej spółki, gdyby powód zawiadomił pozwaną o powstaniu zaległości Spółki (...) zgodnie z § 9 umowy kredytu obrotowego złotowego nr 2006- (...) z dnia 3 sierpnia 2006 roku, nie zachodzi normalny związek przyczynowy. O wystąpieniu szkody w rozmiarze wskazanym przez pozwaną oraz normalnego związku przyczynowego pomiędzy tą szkodą a nienależytym zawiadomieniem pozwanej przez powoda o powstaniu zaległości Spółki (...) można by mówić jedynie wówczas, gdyby pozwana spełniła świadczenie, które zabezpieczyła hipoteką kaucyjną na swojej nieruchomości. Dopiero wówczas bowiem stałaby się ona wierzycielem w stosunku do Spółki (...) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2005 roku, V CK 301/05, LEX nr 159692). Zgodnie z art. 518 § 1 pkt 1 k.c. osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, jeżeli płaci cudzy dług, za który jest odpowiedzialna osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi. Pozwana uzyskałaby zatem wierzytelność w stosunku do Spółki (...) dopiero po spełnieniu świadczenia na rzecz powoda. Pozwana jednak nie spełniła na rzecz powoda świadczenia zamiast Spółki (...).

Tym samym Sąd I instancji trafnie nie uwzględnił podniesionego przez pozwaną zarzutu potrącenia wierzytelności w kwocie 936.033 złotych z tytułu poniesionej przez nią szkody na skutek nienależytego zawiadomienia pozwanej przez powoda o powstaniu zaległości Spółki (...) z wierzytelnością dochodzoną przez powoda.

W konsekwencji za nieuzasadniony należy uznać zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. Dowód z opinii biegłego na okoliczność ustalenia od kiedy Spółka (...) utraciła możliwość zapłaty (wyegzekwowania od niej przymusowo) zapłaty kwoty 936.033 złotych nie miał istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Pozwana nie spełniła na rzecz powoda świadczenia zamiast Spółki (...), a tym samym nie wstąpiła w prawa zaspokojonego wierzyciela i nie służy jej wobec Spółki (...) żadne roszczenie. Nie ma zatem potrzeby wykazywania, że gdyby powód należycie zawiadomił pozwaną o powstaniu zaległości Spółki (...), to pozwana mogłaby wyegzekwować od Spółki (...) kwotę, którą będzie musiała zapłacić na rzecz powoda zamiast tej spółki.

Mając na uwadze powyższe i uwzględniając wysokość prawidłowo wyliczonych przez Sąd I instancji odsetek umownych od zadłużenia niewymagalnego w wysokości 480.000 złotych za okres od dnia 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku i odsetek poterminowych z tytułu zadłużenia przeterminowanego w wysokości 590.000 złotych od dnia 26 listopada 2009 roku do 4 października 2010 roku, zgodzić się należy z Sądem Okręgowym, że pozwana jako dłużniczka rzeczowa powoda winna zapłacić na rzecz powoda kwotę 655.157,99 złotych. Kwota ta obejmuje 590.000 złotych kapitału, odsetki umowne od zadłużenia niewymagalnego w wysokości 480.000 złotych za okres od dnia 30 czerwca 2009 roku do 30 lipca 2009 roku w kwocie 2.739,55 złotych, a także odsetki poterminowe z tytułu zadłużenia przeterminowanego w wysokości 590.000 złotych: za okres od 26 listopada 2009 roku do 24 grudnia 2009 roku w kwocie 5.887,72 złotych, za okres od 25 grudnia 2009 roku do 24 marca 2010 roku w kwocie 18.446,79 złotych, za okres od 25 marca 2010 roku do 24 czerwca 2010 roku w kwocie 18.499,81 złotych, za okres od 25 czerwca 2010 roku do 24 września 2010 roku w kwocie 17.667,02 złotych i za okres od 25 września 2010 roku do 4 października 2010 roku w kwocie 1.917,10 złotych.

Z tych względów apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono mając na uwadze wynik tego postępowania oraz treść art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c. Pozwana przegrała sprawę w postępowaniu odwoławczym i dlatego zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. powinna zwrócić powodowi poniesione przez niego koszty postępowania odwoławczego, na które składa się wynagrodzenie pełnomocnika, określone zgodnie ze stawkami wymienionymi w § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz

ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349 ze zm.).